

بحران خاموش جمعیت در ایران

صالح قاسمی*

اشاره

جمعیت، از جمله ارکان به وجود آمدن کشورها به شمار می‌رود که می‌تواند به نوبه خود باعث افزایش قدرت یک کشور در عرصه‌های مختلف گردد. این رکن اساسی، تحت تأثیر عوامل گوناگونی قرار دارد و در طول زمان در معرض تغییر و تحول فراوانی قرار دارد. نرخ رشد جمعیت و باروری، دو شاخص مهم در تعیین جمعیت هر کشور است و مسئولان امر باید به آن توجه ویژه‌ای داشته باشند تا از تهدیدها و آسیب‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کاهش جمعیت در امان باشند.

با توجه به شرایط کنونی تحولات جمعیت در کشور و نیز با عنایت به تأکیدها و توصیه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره لزوم اصلاح سیاست‌های تحدید نسل و اجرای سیاست‌های تکثیر نسل، مطالبی چند به صورت خلاصه عرضه می‌شود تا مبلغان عزیز از آن بهره لازم را ببرند. در این نوشتار، همچنین به اختصار ایده‌های نوآورانه برخی کشورهای دیگر را برای افزایش فرزندآوری معرفی می‌کنیم.

* کارشناس ارشد علوم اجتماعی و دبیر مرکز مطالعات راهبردی جمعیت (CFSSP).

بحران کاهش جمعیت

اجرای بی‌قاعده سیاست تحدید موالید در کشور که از سال ۱۳۶۷ آغاز شده بود، به فرموده رهبر معظم انقلاب باید در سال ۱۳۷۱ متوقف می‌شد؛ ولی بدون هیچ دلیل کارشناسی، بیش از بیست سال ادامه پیدا کرد و متأسفانه در برخی موارد، همچنان نیز ادامه دارد. این مسئله، کشور را به بحرانی بزرگ در عرصه جمعیت مبتلا کرده است. نرخ باروری کل (تعداد فرزند به ازای هر زن) در مدت ۲۵ سال، تقریباً یک‌چهارم شده است و از میزان ۶/۴ فرزند در سال ۱۳۶۵، به ۱/۷ فرزند در سال ۱۳۹۵ رسیده است؛ میزانی که نشان می‌دهد نرخ باروری از حدّ جایگزینی ۲/۱ فرزند نیز پایین‌تر آمده است و کشور با سرعتی بسیار به سوی سال‌خوردگی و آغاز سیر کاهش جمعیت در سه دهه آینده در حال حرکت است. سازمان ملل نیز در سال ۲۰۱۷م پیش‌بینی کرد که اگر روند شتابان کاهش نرخ باروری کل ادامه پیدا کند، در سال ۱۴۳۰ روند کاهش جمعیت ایران آغاز شده و در ۱۴۸۰ به حدود ۷۰ میلیون نفر خواهد رسید. این، در حالی است که ایران، مهد تولد تمدن نوین اسلامی و داعیه‌دار نشر آن در جهان اسلام بوده است.

رهبر حکیم و فرزانه انقلاب در این باره فرموده:

«باید این گناه مسئولین کشور را جبران کنیم و فرهنگ‌سازی نماییم. جلسه‌ای در قم بگذارید و هزار نفر از نخبگان حوزه را دعوت و موضوع را تبیین و اهمیت آن را اعلام کنید که کشور و اسلام را این مسئله تهدید می‌کند. با مردم و صدا و سیما صحبت کنید و مکرر هم بگویید و مسئولین کشور هم باید این موضوع را تکرار کنند! ... همه مسئولین کشور - نه فقط مسئولین اداری - روحانیون، کسانی

۱. از بیانات رهبر معظم انقلاب پس از گزارش دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص تحولات جمعیتی در تاریخ ۱۳۹۱/۰۴/۲۷.

که منبرهای تبلیغی دارند، باید در جامعه درباره آن فرهنگ‌سازی کنند؛ از این حالتی که امروز وجود دارد - یک بچه، دو بچه - باید کشور را خارج کنند.»^۱

پیش‌بینی تعداد جمعیت ایران (هزار نفر) بر اساس ۳ سناریوی باروری سازمان ملل در سال ۴۰۱۷#

سال	تعداد جمعیت کشور بر اساس سه سناریوی			رشد جمعیت و باروری کشور بر اساس سه سناریوی				
	کم	متوسط	بالا	کم		متوسط		بالا
				نرخ باروری	نرخ رشد جمعیت	نرخ باروری	نرخ رشد جمعیت	
۱۳۹۰	۲۰۱۱	۷۵۴۹۲	۷۵۴۹۲	-	-	-	-	۱.۲۵
۱۳۹۴	۲۰۱۵	۷۹۳۶۰	۷۹۳۶۰	۱.۷۵	۱.۲۵	۱.۷۵	۱.۲۵	۱.۲۵
۱۳۹۹	۲۰۲۰	۸۳۹۲۳	۸۳۹۲۳	۱.۳۷	۰.۸۱	۱.۶۲	۱.۰۴	۱.۲۷
۱۴۰۴	۲۰۲۵	۸۴۳۹۶	۸۶۷۳۰	۱.۱۳	۰.۴۳	۱.۵۳	۰.۷۴	۱.۰۴
۱۴۰۹	۲۰۳۰	۸۵۰۳۳	۸۸۸۶۳	۱.۰۰	۰.۱۵	۱.۵۰	۰.۴۹	۰.۸۰
۱۴۱۹	۲۰۴۰	۸۵۱۰۲	۹۱۸۹۹	۱.۰۵	۰.۰۳	۱.۵۵	۰.۳۱	۰.۶۲
۱۴۲۹	۲۰۵۰	۸۳۲۲۵	۹۳۵۵۳	۱.۱۲	۰.۳۲	۱.۶۲	۰.۱۱	۰.۵۳
۱۴۳۹	۲۰۶۰	۷۷۳۴۴	۹۱۸۰۲	۱.۱۷	۰.۸۲	۱.۶۷	۰.۲۹	۰.۲۴
۱۴۴۹	۲۰۷۰	۶۹۱۲۹	۸۷۱۷۷	۱.۲۱	۱.۲۷	۱.۷۱	۰.۵۸	۰.۰۶
۱۴۵۹	۲۰۸۰	۵۴۴۱۰	۸۱۹۰۶	۱.۲۴	۱.۵۸	۱.۷۴	۰.۶۷	۰.۱۱
۱۴۶۹	۲۰۹۰	۵۰۵۹۹	۷۶۶۶۷	۱.۲۶	۱.۶۶	۱.۷۶	۰.۶۰	۰.۲۴
۱۴۸۰	۲۱۰۰	۴۳۳۴۲	۷۲۴۶۲	۱.۲۸	۱.۷۷	۱.۷۸	۰.۵۶	۰.۱۷

Source: World Population Prospects (The 2017 Revision) <http://data.inmoh.gov.in/moh/popdata.html>

پژوهش‌های جهانی درباره جمعیت ایران اسلامی

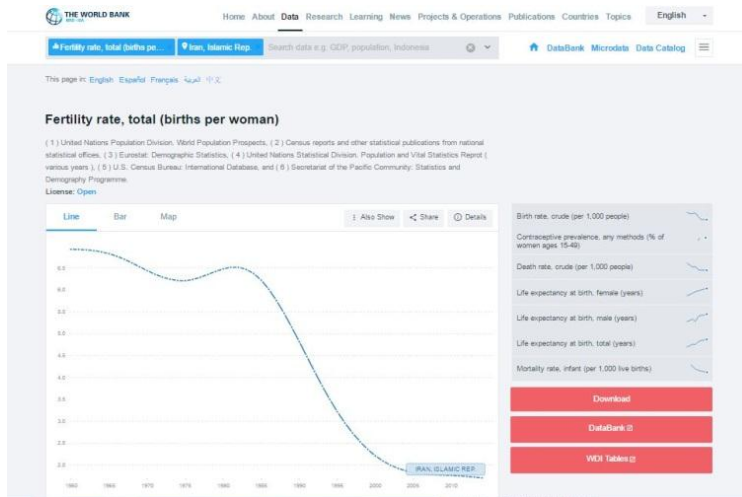
در این بخش، به اظهارات چند تن از پژوهشگران بین‌المللی درباره تحولات نگران‌کننده جمعیت در ایران توجه نمایید:

«هنوز شدیدترین سقوط در نرخ باروری در یکی از کشورهای در حال توسعه، پیش از آنکه ثروتمند شده باشد، در حال رخ دادن است. ایران تحت حکومت روحانیت، به طور کامل، ۷۰ درصد از سطح باروری خود را کاسته است و اکنون با سطح باروری کمتر از حدّ جایگزینی، قادر به حفظ جمعیت خود در

۱. از بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۱/۰۵/۰۳ در دیدار کارگزاران نظام اسلامی.

طول زمان نیز نیست.^۱

پروفسور مایکل کوک، در بیست و پنجم ژوئن سال ۲۰۰۹م در مقاله‌ای با عنوان «بحران جمعیتی ایران»، با اشاره به جمعیت بالای جوانان در کشور می‌نویسد: «تا اواسط این قرن، این جوانان، سالمند خواهند شد و جمعیت با سن کار نسبتاً کم، در جامعه‌ای با روابط شدیداً تضعیف‌شده، وجود خواهد داشت. در واقع، در درازمدت، آینده، بسیار تاریک به نظر می‌رسد. سؤال حقیقی و رمزوراز این است که چگونه نخبگان حاکم، برای این مسئله آماده می‌شوند؟»^۲

نمودار سقوط نرخ باروری (TFR) در ایران، از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۰م

دکتر فائزه سامانین، از محققان ایرانی تبار مقیم در کره جنوبی نیز در مقاله‌ای با

۱. ر.ک: مقدمه بخش نخست کتاب کاهش جمعیت و بازسازی سیاست قدرت‌های بزرگ، اثر فیلیپ لانگمن، منتشرشده در سال ۲۰۱۲م.
۲. ر.ک: مقاله «بحران جمعیت ایران» (Iran's demographic crisis)، اثر پروفسور مایکل کوک (Dr. Michael Cook)، منتشرشده در سال ۲۰۰۹م.

عنوان «بحران خاموش باروری ایران» می‌نویسد:

«نیکولاس اِبرشتات و آپورواشاه، برخی از پیامدهای تغییرات جمعیتی ایران را برای سال‌های آینده دسته‌بندی کرده‌اند. در این طبقه‌بندی، ایران در کاهش باروری رتبه نخست را در میان کشورهای اسلامی دارد. در سال ۲۰۳۰م، ایران کمترین درصد از جمعیت ۱۵ - ۲۴ ساله را در جهان اسلام خواهد داشت؛ مگر اینکه دولت بتواند با توقف و در واقع معکوس کردن، این جریان را متوقف کند.»^۱ نیکولاس اِبرشتات، از محققان انستیتو اینترپرایز آمریکا، در مقاله‌ای با عنوان «کاهش باروری در جهان اسلام؛ تغییری فاحش که در کمال تعجب کسی متوجه آن نشده است» می‌گوید:

«کاهش نرخ باروری در ایران طی ۳۰ سال گذشته، حیرت‌انگیز و معادل ۷۰ درصد بوده است. این میزان به گفته اِبرشتات، یکی از سریع‌ترین و چشمگیرترین آمارهای کاهش باروری در تاریخ بشر بوده است. به گفته اِبرشتات، تا سال ۲۰۰۰م، نرخ باروری ایران به کمتر از دو زایمان در هر زن کاهش یافته بود که پایین‌تر از سطح مورد نیاز برای جایگزینی جمعیت کنونی است. اِبرشتات خاطر نشان می‌کند که در ایران، در شهرهای تهران و اصفهان، نرخ باروری نسبت به تمامی ایالات آمریکا پایین‌تر است.^۲

برژینسکی، مشاور ارشد امنیت ملی جیمی کارتر، رئیس جمهور اسبق ایالات

۱. ر.ک: مقاله «بحران خاموش باروری ایران» (Iran's silent fertility crisis)، اثر دکتر فائزه سامانیان (Dr. Faezeh Samanian)، منتشرشده در سال ۲۰۱۳م.

۲. ر.ک: مقاله «کاهش باروری در جهان اسلام؛ تغییری فاحش که در کمال تعجب کسی متوجه آن نشده است» (Fertility decline in the Muslim world: a veritable sea-change, still curiously unnoticed)، اثر پروفیسور نیکولاس اِبرشتات (Dr. Nicholas Eberstadt)، منتشرشده در سال ۲۰۱۲م.

متحده آمریکا نیز در سال ۲۰۰۹م در مصاحبه‌ای با نشریه وال‌استریت ژورنال می‌گوید: «از فکرکردن به حمله پیش‌دستانه علیه تأسیسات هسته‌ای ایران اجتناب کنید و یک بازی طولانی‌مدت را انجام دهید؛ چون زمان، آمارهای جمعیتی و تغییر نسل در ایران، به نفع حکومت کنونی نیست.»

حال، با توجه به آنچه بیان شد، جای این پرسش مطرح است: آیا راهی غیر از به اجرا درآوردن سریع و صحیح سیاست‌های افزایش نرخ رشد جمعیت وجود دارد که بتوان در سایه آن از این خطر بزرگ رهایی یافت؟ و آیا زمان آن نرسیده است که مردم، نخبگان و مسئولان، توجه و همت بیشتری به این امر حیاتی داشته باشند؟

پایان پویایی جمعیت در ایران

برخی از مهم‌ترین آثار و پیامدهای کاهش نرخ رشد جمعیت کشور، عبارت‌اند از:

۱. عدم رشد و توسعه اقتصادی

مهم‌ترین نیاز اولیه توسعه اقتصادی، وجود نیروهای جوان، فعال و کارآمد است. از این‌رو، کاهش محسوس نرخ رشد جمعیت، عامل مهمی برای عقب‌ماندگی و عدم توسعه کشور است.

۲. پیری و بی‌نشاطی جمعیت

با کاهش و رشد منفی جمعیت، جمعیت جامعه پیر می‌شود و از نشاط و سرزندگی لازم برخوردار نخواهد بود.

۳. آسیب‌های اخلاقی و تربیتی

معمولاً ما به آسیب‌هایی توجه می‌کنیم که از ترکیب فقر و پُرجمعیتی خانواده‌ها

به وجود می‌آید و در این زمینه، هم از آسیب‌های اخلاقی و تربیتی‌ای که متوجه خانواده‌های کم‌جمعیت، به‌ویژه تک‌فرزندی است، غافل می‌شویم و هم به منافع و فوایدی که در خانواده‌های پُرجمعیت وجود دارد، توجه نداریم؛ زیرا ترکیب رفا و تک‌فرزندی، خود مقوله‌ای است که می‌تواند موجب بروز مشکلات فراوانی شود.

۴. انقطاع نسل بشر

از جمله آثار رشد منفی و کاهش جمعیت، پیری و در نتیجه، حرکت به سوی انقطاع نسل بشر است؛ زیرا بر اساس آموزه‌های برگرفته از معارف ناب قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام، یکی از مهم‌ترین فلسفه‌های ازدواج و تشکیل خانواده، زاد و ولد و تشکیل اجتماعات بشری است.

۵. اختلال در جامعه‌پذیری و ارتباطات اجتماعی

طبق تحقیقات، بچه‌هایی که در خانواده‌های تک یا کم‌فرزند زندگی می‌کنند، از جامعه‌پذیری و ارتباطات اجتماعی با اختلال مواجه هستند.

۶. گسست خویشاوندی و معضلات روانی

نسل آینده به دلیل بهره‌مند نبودن از موهبت‌های اجتماعی خویشاوندی، همچون: برادران، خواهران، عمه‌ها، خاله‌ها، عموها و یادایی‌ها، با مشکلات روحی - روانی عدیده‌ای مواجه خواهد شد.

۷. هنجارشدن فرهنگ اروپایی

چنانچه روند کاهش جمعیت ادامه یابد، مردم ایران به تاسی از فرهنگ اروپایی به دنبال زندگی بدون فرزند خواهند بود.

۸. افزایش تصاعدی هزینه نگهداری سالمندان

در جوامعی که خانواده‌ها به سوی تک‌فرزندی می‌روند، وجود خانه سالمندان به یک ضرورت تبدیل می‌شود.

۹. مهاجرپذیری اجباری و گسست فرهنگی کشور مقصد

از جمله پیامدهای منفی مهاجرپذیری اجباری، می‌توان به تضاد فرهنگی مهاجران و کشور مقصد اشاره کرد. در سال‌های گذشته، سیل مهاجرت اتباع کشورهای همسایه به ایران که در بعضی از نواحی به تغییر و گسست فرهنگی منجر شده، تأثیر نامطلوبی در پی داشته است.

۱۰. کاهش جمعیت بخش کشاورزی و تأثیر بر رونق اقتصادی کشور

بخش کشاورزی و منابع طبیعی، تأمین‌کننده مواد غذایی کشور است و آسیب‌دیدن آن، در حقیقت، برای استقلال و امنیت ملی کشور مخاطره‌آمیز است.

۱۱. ضعیف‌شدن نیروی دفاعی کشور

کاهش جمعیت جوان، به معنای کم‌شدن تعداد نیروهای توانمند برای دفاع از اقتدار، امنیت و تمامیت ارضی کشور است و این موضوع برای کشوری با ویژگی‌های نظام جمهوری اسلامی ایران که همواره در معرض تهدیدهای فزاینده نظام سلطه و جهان استکبار است، بسیار خطرناک است.

۱۲. کاهش جمعیت جوان و نخبه کشور

بدون تردید، نیروی جوان در پیشرفت علمی کشور نقشی اساسی ایفا می‌کند. بسیاری از جمعیت نخبه کشورها را جوانان تشکیل می‌دهند و هر اندازه جمعیت به سوی سالمندی پیش می‌رود، به صورت طبیعی، از طبقه جوان نخبه کاسته

می‌شود.

سونامی سالمندی جمعیت ایران

مطالعات جمعیتی اثبات می‌کنند که طی سالیان آینده، روند سالمندی جمعیت ایران با سرعت و شدت بیشتری تداوم خواهد داشت و در آینده نه چندان دور، ایران با پدیده سالمندی قطعی جمعیت روبه‌رو خواهد شد که شروع کاهش تعداد جمعیت کل کشور نیز از توابع آن خواهد بود.

تعداد و رشد جمعیت کل و سالمندان، میانگین و میانه سنی، درصد سالمندان ۶۰ سال و بالاتر به کل جمعیت و شاخص سالیان خوردگی طی سال‌های ۱۴۳۰-۱۳۳۵

سال	تعداد جمعیت (۰۰۰)	نرخ رشد جمعیت (درصد)	تعداد سالمندان (۰۰۰)	میانه سنی (سال)	نرخ رشد جمعیت سالمند (درصد)	میانگین سنی (سال)	درصد جمعیت ۶۰ سال به بالا	نسبت سالمندان (۶۰ سال به بالا) به افراد کمتر از ۱۵ سال (شاخص سالیان خوردگی)
۱۳۳۵	۱۸۹۵۵	-	-	۱۹.۶	-	-	۱۵	
۱۳۴۵	۲۵۰۷۹	۳.۱	۱۶۴۸	۱۷.۷	-	۲۲.۲	۶.۵	۱۴
۱۳۵۵	۳۳۷۰۹	۲.۷	۱۷۷۲	۱۷.۶	۰.۸	۲۲.۴	۵.۳	۱۲
۱۳۶۵	۴۹۴۴۵	۳.۹	۲۶۸۶	۱۷	۴.۲	۲۱.۷	۵.۴	۱۲
۱۳۷۵	۶۰۰۵۵	۱.۹۶	۳۹۷۸	۱۹.۴	۴.۰	۲۴	۶.۶	۱۷
۱۳۸۵	۷۰۴۹۶	۱.۶	۵۱۲۱	۲۳.۹	۲.۵	۲۸	۷.۲	۲۹
۱۳۹۰	۷۵۱۵۰	۱.۲۹	۶۱۶۰	۲۷	۳.۸	۲۹.۸	۸.۲	۳۵
۱۴۰۴	۸۶۴۹۷	۱.۰۱	۱۰۳۷۴	۳۶.۳	۳.۷۹	-	۱۲	۵۷
۱۴۰۹	۸۸۵۲۹	۰.۳۷	۱۲۷۴۵	۳۸.۳	۴.۲	-	۱۴.۴	۸۰
۱۴۱۹	۹۱۲۰۵	۰.۲۳	۱۸۸۶۶	۴۲.۶	۴	-	۲۰.۷	۱۴۲

یکی از نتایج قابل تأمل پژوهش‌های تحولات سالمندی، این است که هم‌اینک نرخ رشد جمعیت سالمندان کشور، بیش از سه برابر میانگین نرخ رشد جمعیت کل کشور است و این، یعنی زنگ خطر سالمندی جمعیت در ایران به صدا درآمده است و باید به‌زودی منتظر پدیده‌ای تحت عنوان «سونامی سالمندی

ایران» باشیم. همین آمارها، حاکی از آن است که طی حدود بیست سال آینده، نسبت نرخ رشد جمعیت سالمندان به نرخ رشد جمعیت کل کشور، شانزده به یک خواهد شد.

برای فهم بهتر مفهوم سونامی سالمندی جمعیت ایران و بر اساس مقایسه نقشه توزیع سالمندی جهان در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۵۰م درمی‌یابیم که ایران تنها طی ۳۵ سال، از یک کشور جوان به کشوری سالمند تبدیل خواهد شد؛ به عبارت دیگر، درحالی‌که در سال ۲۰۱۵م سالمندان بالای ۶۰ سال، تنها ۸ درصد جمعیت ایران را تشکیل داده‌اند؛ ولی در نتیجه سرعت پدیده سالمندی جمعیت، در سال ۲۰۵۰م حدود ۳۳ درصد جمعیت کل کشور سالمند خواهد بود و با وجود اینکه ایران هنوز مسیر پیشرفت فناورانه و پویایی اقتصادی را نپیموده است، درصد قابل توجهی از جمعیت خود را در چرخه کار و تولید از دست خواهد داد.

تغییرات میانه سنی جمعیت در ایران و مقایسه آن با سایر مناطق مختلف جهان

سال	ایران	جهان	توسعه یافته	کمتر توسعه یافته
(۱۹۵۰)۱۳۲۹	۴۱.۹	۲۳.۵	۲۸.۵	۲۱.۴
(۲۰۰۰)۱۳۷۹	۲۰.۸	۲۶.۲	۳۷.۷	۲۴
(۲۰۱۰)۱۳۸۹	۲۶.۹	۲۸.۵	۴۰	۲۶.۵
(۲۰۱۵)۱۳۹۴	۲۹.۵	۲۹.۶	۴۱.۲	۲۷.۸
(۲۰۲۵)۱۴۰۴	۳۶.۳	۳۲.۸	۴۲.۸	۳۰.۹
(۲۰۵۰)۱۴۲۹	۴۴.۷	۳۶.۱	۴۵.۱	۳۴.۹

منبع: بخش جمعیت سازمان ملل، بازنگری شده بر اساس سناریوی رشد متوسط باروری در سال ۲۰۱۵

بر پایه داده‌های آماری موجود از تحولات جمعیت در جهان، ایران در سده

۱۹۵۰ تا ۲۰۵۰م سریع‌ترین سیر تغییرات میانه سنی جمعیت را در بین همه کشورهای جهان، اعم از توسعه‌یافته و کمتر توسعه‌یافته، به خود اختصاص داده است. با توجه به اطلاعاتی که در جدول فوق به نقل از صندوق جمعیت سازمان ملل متحد می‌خوانیم، کشورمان در سال ۱۹۵۰م با میانه سنی ۲۱/۹ سال، یکی از جوان‌ترین کشورهای جهان بوده است؛ ولی در سال ۲۰۵۰م، یعنی تنها در حدود سی سال آینده، با میانه سنی ۴۴/۷ سال، بالاتر از میانه سنی کشورهای توسعه‌یافته، کشورهای کمتر توسعه‌یافته و همین‌طور بالاتر از متوسط میانه سنی کل جهان قرار خواهد گرفت و این، همان کابوسی از سالمندی است که جمعیت ایران اسلامی تمدن‌ساز را تهدید می‌کند.

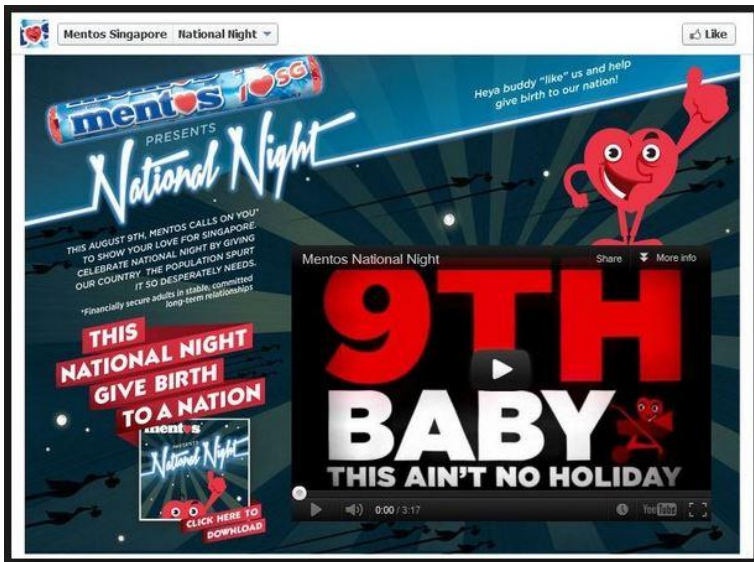
ایده‌های نوآورانه جهانی برای افزایش فرزندآوری

کاهش نرخ باروری و پیرشدن جمعیت، معضل امروزی بسیاری از کشورهای دنیا، به خصوص کشورهای صنعتی است و بر اساس اعلام سازمان ملل، بیش از ۴۵ درصد کشورهای جهان، برنامه جامع افزایش فرزندآوری دارند. در اینجا به بیان برخی ایده‌های نوآورانه جهانی جهت افزایش فرزندآوری می‌پردازیم.

- سنگاپور:

در سنگاپور با هدف ترویج فرزندآوری و افزایش جمعیت، سیاست‌ها و ایده‌های خلاقانه جالبی اتخاذ شدند. در سال‌های اخیر، کمپین‌های رسانه‌ای مختلفی با شعارهایی همچون: «سه فرزند یا بیشتر، اگر توانش را دارید»، «فرزندان؛ زندگی بدون آنها، پوچ است»، «زندگی شاد است، اگر شما پدر یا مادر باشید» و «بهترین هدیه‌ای که می‌توانید به فرزندتان بدهید، خواهر یا برادر است»، شکل گرفت. علاوه بر این، دولت سنگاپور در اقدامی دیگر در سال ۲۰۱۲م با

راه اندازی کمپینی به نام «شب ملی» به ترغیب احساسات وطن دوستانه مردم برای افزایش جمعیت کشورشان در شب ملی این کشور (۶ آگوست) پرداخت. در همین راستا، نماهنگی با نماد نعناع با اجرای یک خواننده رب تهیه شد که با شعارهای وطن دوستانه، از همسران می خواهد به جای تکان دادن نمادین پرچم سنگاپور در شب ملی این کشور، نعناع بخورند، دهان خود را خوشبو کنند و برای آینده سنگاپور فرزند بیاورند.

۹ آگوست، شب ملی سنگاپور، با نماد نعناع برای ترویج فرزندآوری

– فنلاند:

در فنلاند، دولت در اقدامی فرهنگی، برای هر مادر باردار، پیش از وضع حمل بسته‌ای به عنوان خوشامدگویی به نوزاد هدیه می‌کند که حاوی لباس، اسباب‌بازی و لوازم مورد نیاز مادر و کودک در هفته‌های اول تولد است.

بسته خوش آمدگویی دولت فنلاند به نوزادان

- روسیه:

روسیه نیز در سال ۲۰۰۶م جایزه‌ای معادل ۹۲۰۰ دلار آمریکایی برای فرزند دوم در نظر گرفت. راهکار دیگر روس‌ها در این زمینه، با خلاقیتی فرهنگی همراه بود. در سال ۲۰۰۷م دولت روسیه اعلام کرد زنانی که در روز ۱۲ ژوئن که مقارن با «روز ملی روسیه» است، فرزند خود را به دنیا بیاورند، از جوایزی همچون یخچال، ماشین و وجه نقد برخوردار خواهند شد. در همین راستا، دولت روسیه مقرر کرده بود که روز ۱۲ سپتامبر که دقیقاً ۹ ماه قبل از روز ملی روسیه است، روز تعطیل اعلام شود تا مردان و زنان شاغل، آن روز را با خانواده خود سپری کنند.

«نیمکت آشتی همسران» در پارک‌های مختلف روسیه

پوتین، سال ۲۰۰۸م را در این کشور به عنوان «سال خانواده» نام‌گذاری کرد و در این سال، برنامه‌های فرهنگی مختلفی در راستای نزدیک‌تر کردن عاطفی همسران به یکدیگر و ترویج فرزندآوری بیشتر طراحی و اجرا شد. اولین روز تعطیل این سال به عنوان «روز خانواده، عشق و وفاداری» نام‌گذاری شد که با برنامه‌های مختلفی در سرتاسر روسیه همراه گشت. پیرو راه‌اندازی کمپین ترویج ازدواج و تکریم خانواده در روسیه، برنامه‌های تبلیغاتی مختلفی با این هدف در رسانه‌ها و فضاهای خیابانی و مترو به چشم می‌خورد؛ برای مثال، بر روی بیلборدهای بزرگی در شهرهای روسیه تصاویر کودکانی دیده می‌شود که در بالای این بیلبوردها، شعار واحدی نوشته شده است: «سرزمین ما، به کودکان شما نیاز دارد.»

- دانمارک:

طبق یک بررسی آماری در دانمارک، همسران دانمارکی در مسافرت، ۴۶ درصد

بیشتر رابطه زناشویی دارند و بیش از ۱۰ درصد زنان دانمارکی، در مسافرت آبتن می‌شوند. بر این اساس، در سال ۲۰۱۴م کمپنی از طرف یک شرکت مسافرتی راه‌اندازی شد که با هدف تشویق همسران به فرزنددار شدن در مسافرت، تورهای مسافرتی را با تخفیف ویژه به آنها ارائه می‌کرد. این کمپن که با شعار «به خاطر دانمارک، فرزنددار شوید» فعالیت می‌کند، برای مادر بزرگ‌های آینده که تمایل دارند فرزندانشان را به مسافرت بفرستند تا به‌زودی نوه‌دار شوند، تورهایی را با تخفیف ویژه قرار داده است. همسرانی که بتوانند بچه‌دار شدن خود در مسافرت را اثبات کنند، تا ۳ سال از لوازم مورد نیاز نوزاد به صورت رایگان برخوردار خواهند شد. علاوه بر این، بعد از تولد فرزندشان، سفر دیگری با امکانات لازم برای کودک به آنها ارائه خواهد شد.

- کره جنوبی:

از اقدام‌های فرهنگی و خلاقانه دولت کره جنوبی برای افزایش نرخ باروری، اختصاص یک روز در ماه برای خانواده است. در این طرح که در سال ۲۰۱۰م کلید خورد، سومین چهارشنبه‌های هر ماه به عنوان «روز خانواده» نام‌گذاری شده است که در آن، ادارات و نهادهای دولتی کارکنان خود را زودتر مرخص می‌کنند تا بیشتر وقت خود را در خانواده سپری کنند. کره‌ای‌ها معتقدند این کار، به طور غیرمستقیم بر افزایش فرزندآوری و رسیدگی بهتر به تربیت فرزندان تأثیرگذار بوده است. از دیگر راهکارهای دولت کره برای افزایش جمعیت، ارائه خدمات رایگان برای هزینه درمان نازایی و ناباروری و ارائه مرخصی‌های مربوط به امور خانوادگی بوده است.

(가족사랑의 날 실천약속)

바쁜 주중, 수요일 하루라도 가족과 함께 시간을 보내는 정시퇴근 실천이 가족 사랑의 첫걸음!

☑ 일터의 실천 사항

대화, 놀이 등 가족과 함께 시간 갖기
가족과 저녁식사 함께 하기
가족과 함께 데이트 하기

☑ 가족의 실천사항

알찬 일과로 정시퇴근 일터 만들기
매주 수요일을 '가족 사랑의 날'로 정하고, 정시퇴근 후 가족과 함께 하는 직장 분위기 조성하기
엄마-아빠 직장체험, 가족 봉사활동 등 가족과 함께 하는 직장 내 활동 마련하기

در کره جنوبی سومین چهارشنبه هر ماه، روز خانواده است

- ژاپن:

ژاپن نیز با نرخ باروری $1/42$ فرزند به ازای هر زن، جزو کشورهای دارای پایین‌ترین آهنگ رشد جمعیت است. ژاپنی‌ها در اقدامی جالب برای ترغیب خانواده‌ها به داشتن فرزند، به ساخت «روبات نوزاد» پرداختند. این روبات می‌خندد، گریه می‌کند و وقتی تکانش بدهند، آرام می‌شود. اگر آن را قلقلک بدهند، می‌خندد و حتی آب بینی‌اش هم بعد از گریه راه می‌افتد. سازندگان این روبات، امیدوارند مشاهده این اختراع، خانواده‌های ژاپنی را به داشتن نوزاد واقعی ترغیب کند.

روبات نوزاد ژاپنی برای ترغیب خانواده‌ها به فرزندآوری

سخن پایانی

مشکل کاهش فرزندآوری در دنیا، به بحرانی فراگیر تبدیل شده است که بسیاری از کشورهای جهان با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند. به نظر می‌رسد، برای فایق‌آمدن به معضلات جمعیتی، باید با گفتمان‌سازی و اصلاح نگرش افراد به مفهوم توفیق و خوشبختی در زندگی و بازسازی مفهوم حضور زن در اجتماع، به ایده‌های همسو با فرهنگ و باورهای بومی جامعه خود دست یابیم.